

Blijf in mijn liefde

Oecumenische viering i.s.m. Sint Jan de Doper Parochie, zondag 24 januari 2021

Ds. Sara Dondorp

Schriftlezing: Johannes 15: 1-17

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Niet ver hier vandaan ligt de wijngaard Dassemus. Er loopt een wandeling langs, door de bomen zie je de wijnstokken. Een prachtig gezicht, al die ranken die met elkaar verbonden zijn. Wijnranken geven een gevoel van overvloed en rijkdom: sierlijke ranken die, allemaal vanuit die ene wijnstok, doorgroeien. In een wijngaard staan uiteraard meerdere wijnstokken, maar van één wijnstok kunnen de ranken heel ver reiken. Het is een prachtig beeld voor verbondenheid. De verbondenheid die we vandaag vieren tussen verscheiden geloofsgemeenschappen, allemaal verbonden aan die éne wijnstok. De verbondenheid van vandaag begon in Grandchamp waar de zusters van de oecumenische gemeenschap daar het materiaal voor deze viering hebben samengesteld. En ook hier weten we ons vandaag verbonden: waar we nu ook allemaal zijn, ieder op zijn of haar eigen plek of wanneer we deze viering ook volgen: we zijn allemaal verbonden met die éne grote gemeenschap van volgelingen van de wijnstok Jezus Messias. Ranken die verder reiken dan dit gebouw alleen.

Het is een prachtig beeld voor eenheid over scheidslijnen heen, en toch is de werkelijkheid vaak zo anders. Als er iets is waar we het de laatste tijd heel veel over hebben is het wel de verdeeldheid in de wereld. Verdeeldheid tussen republikeinen en democraten in America, tussen voor en tegenstanders van coronamaatregelen, tussen mensen die wetten maken en zij die er slachtoffer van zijn. We kunnen allemaal de voorbeelden bedenken, ver weg en dicht bij huis. De werkelijkheid is vaak weerbarstiger dan het ideaal. Misschien werden we juist daarom woensdag zozeer getroffen door het ritueel op de trappen van het Capitool in Washington. Zoveel mooie woorden over gezamenlijkheid en bruggen bouwen. En al die mensen met zoveel verschillende achtergronden. Een katholieke priester en een evangelicale dominee, twee zangeressen van kleur én een witte country-zanger. En bovenal een jonge dichteres die gloedvol voordroeg over haar toekomstdroom, over jezelf overwinnen, over licht. Ik citeer een stukje uit het begin van Amanda Gorman's gedicht:

"Als de dag aanbreekt vragen we ons af

Waar kunnen we licht vinden in dit eindeloze duister? (...)

En toch is het ochtendgloren van ons, voordat we het wisten

Op de één of andere manier hebben we geduld en gezien

een natie die niet kapot is maar eenvoudig onaf."

Hier zie ik een prachtige combinatie van idealisme en realisme. Ja, er is een ideaal, maar in de werkelijkheid is dat nooit af. Ook aan de wijngaard zal altijd gewerkt moeten worden.

In de Bijbel zijn veel verhalen te vinden over wijn en wijngaarden. Dat begint al in het boek Genesis. Als Noach voet aan wal zet na de grote vloed begint hij direct met het planten van een wijngaard. (Gen. 9) Meteen daarna wordt hij dronken van de wijn. De Bijbel is geen boek van zoetsappige sprookjes. Vaak is de wijngaard een beeld voor overvloed, maar soms ook voor teleurstelling. De profeet Jesaja zingt een lied over een wijngaard: (Jes. 5) Een liefdeslied over zorg, toewijding en aandacht. De zorg van de wijngaardenier staat symbool voor Gods liefde. Maar het werd een teleurstelling. Rechtsbetrachting werd tot rechtsverkrachting. Dat liefdeslied van de wijngaard kende Jezus ongetwijfeld ook. Een

wijngaard als symbool voor Gods liefdevolle betrokkenheid. Misschien heeft Jezus daar wel aan gedacht toen hij in Kana was. (Joh. 2) Dat feest dat een teleurstelling werd, waar de wijn op was. Jezus zorgde dat er weer wijn voorhanden was. Goede wijn. Dat de teleurstelling werd teniet gedaan: Gods betrokkenheid kon weer in beweging komen. Dat was zijn eerste teken. Het begin van zijn roeping als rabbi.

Inmiddels zijn we veel verder in het Johannesevangelie. We hoorden een fragment uit zijn afscheidsrede. Hoe moet het straks verder als Jezus niet meer fysiek aanwezig is. Jezus, die zelf de personificatie is van Gods betrokkenheid en liefde. Hij zal er dan op een andere manier zijn. In de geest. Dat is wat het beeld over de wijnstok en de ranken verbeeldt.

Even terzijde: dat beeld kan ook misleidend zijn. Als je in de vergelijking ieder mens als een aparte wijnrank ziet, en je leest dat er wijnranken weggesnoeid moeten worden, dan zou dat betekenen dat er mensen weggesnoeid worden; dat er mensen buitengesloten moeten worden. Dat zou het totale tegendeel van zorgzaamheid zijn. Volgens mij kan dat niet de bedoeling zijn. De wijnstok moet gesnoeid worden, dat is zorg en onderhoud. Dat is liefdevolle betrokkenheid. Voor een ieder die zich verbonden voelt met de bron. De nadruk ligt in het beeld op de verbondenheid.

Gods Geest die in Jezus is, zal zijn leerlingen blijven voeden. Elk individueel en allemaal samen mét al hun verschillen. Gods liefdevolle betrokkenheid blijft stromen. Blijf in mijn liefde, zegt Jezus, als oproep tot verbondenheid. De katholieke traditie ervaart dat in de eucharistie, de protestanten ervaren dat in het woord, de Bijbel die open gaat. Het zijn accentverschillen die elkaar aanvullen, niet uitsluiten. De ranken van de wijnstok groeien immers alle kanten op! Jezus' uitspraak 'Blijf in mijn liefde' sluit verscheidenheid niet uit.

En toch vraag ik me dan af: hoe doen we dat in de praktijk, verbonden blijven met Jezus' liefde? Mij helpt het om het woord liefde even te vervangen. Liefde heeft vaak een roze bijklank: romantiek, rozengeur en maneschijn. Dat is volgens mij niet wat Jezus bedoelt. Denk aan gemeenschappelijkheid, solidariteit, loyaliteit. Als het bijvoorbeeld gaat over misstanden in de bureaucratie voelen we een verlangen naar de menselijke maat. Daar begint het mee. Als startpunt van vertrouwen. Dat is nog maar het begin. En het zit 'm in hele kleine dingen. Laat ik een voorbeeld noemen uit mijn eigen ervaring. Als student heb ik korte tijd kantoren schoongemaakt. Het was hard werken met bitter weinig waardering. Soms kwam er een kantoormedewerker dwars over de door mij gedweilde vloer lopen. Die zág mij niet eens aan het werk. En ik kon opnieuw beginnen. Het voelde als slavenwerk: ongewaardeerd en ongezien. Niet veel later kwam ik voor het eerst in Grandchamp. Daar was het één van mijn taken de vloer van de refter te dweilen. Een van de zusters opende de voordeur, zag mij bezig en riep uit: "Wat fantastisch dat je dit doet! Ik loop wel om!" Het is een kleinigheid, maar het maakt een wereld van verschil. In Grandchamp, dweilde ik met plezier. Nu zullen de zusters zich er nooit op laten voorstaan dat zij op een verstandige manier eenvoudig werk waarderen. Die wijsheid komt immers uit de bron van het evangelie. Zij geven de liefde door die zij zelf hebben ontvangen. Ook zij zijn gewone mensen en ook zij hebben zo hun dingetjes. Maar ze weten zich verbonden met het evangelie. Alle bewoners van Grandchamp beginnen elke dag met deze tekst geïnspireerd op de zaligsprekingen:

"Bid en werk, opdat Gods koningschap zichtbaar zal zijn.

Laat het Woord van God leven blazen in je werken en rusten, de hele dag door.

Koester de innerlijke stilte in alles wat je doet, want zo ben je thuis bij Christus.

Word vervuld met de Geest van de zaligsprekingen:

vreugde, eenvoud en barmhartigheid."

Dagelijks zijn de zusters zich bewust van Gods liefde voor mensen. Een liefde die over alle menselijke scheidslijnen heen gaat. Die liefde, die solidariteit mogen wij als mensen doorgeven. Ik denk dat dat is wat Jezus bedoelt met: "Blijf in mijn liefde!" De liefde, solidariteit, betrokkenheid die wij van God ontvangen, mogen wij doorgeven in onze omgang met onze medemensen. Dat hoeft niet groots te zijn, het kan heel klein beginnen. Met een glimlach, een compliment, een digitaal schouderklopje...

Tenslotte kom ik nog terug op dichteres Amanda Gorman. Het slot van haar gedicht is een bemoediging voor ons allen:

"Wanneer de dag aanbreekt, treden we uit de duisternis
in vuur en vlam, niet meer bang
Een nieuwe dageraad bloeit op wanneer wij die bevrijden.
Want er is altijd licht
als we maar moedig genoeg zijn om het te zien
als we maar moedig genoeg zijn om het te zijn."
Amen